

به نام خداوند آغازگر

راهنمای ساده
برای شاعران نو قلم

ارسطو خوش حساب

سرشناسه	: خوش حساب، ارسطو، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: راهنمای ساده برای شاعران نو قلم/ ارسطو خوش حساب.
مشخصات نشر	: تهران: نسل روشن، ۱۳۹۷.
شابک	: 978-622-6413-26-8
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
مشخصات ظاهری	: ۸۸ صفحه
موضوع	: شعر سرایی -- راهنمای آموزشی
موضوع	: Poetry -- Authorship -- Study and teaching
موضوع	: فن شعر -- راهنمای آموزشی
موضوع	: Poetics -- Study and teaching
رده بندی دیویی	: ۸۰۸/۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۴۸۶۹۶۷

ناشر : انتشارات نسل روشن
عنوان : راهنمای ساده برای شاعران نو قلم
گردآورنده : ارسطو خوش حساب
نوبت چاپ : اول ۱۳۹۷
شمارگان : ۱۰۰ جلد
قیمت : ۱۲۰۰۰ تومان

آدرس : تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان شهید وحید نظری، پلاک ۶۱ واحد B44
تلفن : ۰۲۱۶۶۹۵۲۸۸۴ - ۰۲۱۶۶۹۵۳۱۲۶ وبسایت : Nasleroshan.com

تمام مسئولیت‌ها و حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به نویسنده است.
هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق چاپ و برداشت تمام یا قسمتی از اثر را
به صورت چاپ، فتوکپی و ... ندارد.

سخن ناشر

انسان مثال گیاه است، خشک شده و از بین می‌رود و تمام زیبایی‌های او نیز همچون گلی است که پژمرده می‌شود.

آری؛ گیاه خشک و پژمرده می‌شود و انسان نیز مانند گیاه از بین می‌رود اما تنها کلام، افکار و آثار او باقی می‌ماند.

انتشارات نسل روشن در تلاش است تا با ایجاد بستری مناسب در حمایت از مؤلفان و همچنین ماندگاری ایده‌ها، آثار و افکار آن‌ها و با انتشار کتابی ارزشمند که از سطح علمی مطلوبی برخوردار باشد به وظیفه‌ی انسانی و اعتقادی خویش عمل کند تا بتواند اثری سازنده را به عنوان میراثی ناچیز برای نسل روشن باقی گذارد.

انتشارات نسل روشن

پیش‌گفتار

اینکه جملاتی می‌گویید یا مطالبی پیچیده با احساس می‌نویسید کار خوب و پسندیده‌ایست اما برای اینکه شاعر باشید و نوشته‌های شما واقعاً شعر باشند باید مطالعه کنید و اصول ابتدایی سرودن شعر را بدانید. البته شاید خودتان فکر کنید چیزهایی می‌نویسید که شعرند و شاید هم نزدیک به شعر باشند، فرقی نمی‌کند، اشعار کلاسیک و یا اشعار نو اصولی دارند که باید رعایت بشوند، در غیر اینصورت ارزش ادبی آنها به اندازه‌ی شعر نیست و خواننده هنگام خواندن سر در گم می‌شود و اصل کلامی که به عنوان یک شعر موزون و زیبا باید منتقل بشود، نمی‌شود. کتابی که در دست شماست به شما کمک میکند برای اینکه شاعری باشید که اشعاری درست و بر قاعده می‌گوید.

فهرست مطالب

پیش نیازهای یک شاعر	صفحه ۹
انواع قالب شعری	صفحه ۲۱
وزن شعر	صفحه ۴۵
آرایه‌های ادبی	صفحه ۶۳
اشعار نو و سپید	صفحه ۸۱

پیش نیازهای یک شاعر

برای اینکه شاعر خوبی باشید به این نکات توجه کنید.

مطالعه

اولین و شاید مهم‌ترین چیزی که باید برای اینکه شاعری خوش‌طبع باشید در نظر بگیرید مطالعه شعر است. هرچقدر بیشتر اشعار غنی و اصولی شعرای بزرگ و بلند آوازه رو بخونید، وزن و آهنگ اشعار رو بهتر درک می‌کنید و هرچقدر بهتر وزن و آهنگ اشعار رو درک کنید بهتر می‌تونید شعر بگید. برای اثبات این موضوع به خودتون، کتاب یکی از شعرای بزرگ رو تهیه کنید. دیوان حافظ میتونه نمونه خیلی خوبی باشه چون احتمالاً در منزل همه موجود هست. حالا بگردید و در کتاب شعر زیر رو پیدا کنید.

زهر هجری چشیده‌ام که مپرس

دلبری برگزیده‌ام که مپرس

می‌رود آب دیده‌ام که مپرس

درد عشقی کشیده‌ام که مپرس

گشته‌ام در جهان و آخر کار

آن‌چنان در هوای خاک درش

به احتمال زیاد می‌تونید این غزل رو خیلی روان و بدون مکث بخونید، البته ممکنه روی چند بیت آخر کمی گیر کنید و مجبور باشید آوا و وزن رو با ابیات اول جفت و جور کنید و سر و ته کلمه‌ها رو پیدا کنید؛ اما در هر حال میتونید بخونیدش و درکش کنید.

حالا مجدداً کتاب رو باز کنید و غزل زیر رو پیدا کنید و بدون اینکه یک‌بار مرورش کنید شروع به خواندن کنید.

دیگر ز شاخ سرو سهی بلبل صبور	گلبانگ زد که چشم بد از روی گل به دور
ای گل‌به‌شکر آن‌که تویی پادشاه حسن	با بلبلان بی دل شیدا مکن غرور
از دست غیبت تو شکایت نمی‌کنم	تا نیست غیبتی نبود لذت حضور

هر دو این غزلیات اشعار آهنگین و موزونی هستند که خواندن آن‌ها کار مشکلی نیست اما اگر دقت کرده باشید غزل اول رو خیلی راحت‌تر و روان‌تر از غزل دوم خوندید. چرا؟ به خاطر تکرار. چون غزل اول معروف‌تره و ممکنه خیلی جاها بهش برخورده باشید. توی تلویزیون، رادیو، توی کتاب‌های دوران تحصیل و... همین تکرار باعث میشه شعر رو روان‌تر بخونید.

حالا فرض کنید قراره قصیده‌ای از خاقانی بخونید.

مرد آن زمان شوی که شوی از همه جدا	طفلی هنوز بسته گهواره فنا
شاه دل تو کرده بود کاخ را رها	جهدی بکن که زلزله صور در رسد
دیو از خورش به هیضه و جمشید ناشتا	جان از درون به فاقه و طبع از برون به برگ
آن جان که وقت صدمه هجران شود فنا	آن به که پیش هودج جانان کنی نثار
برگ گیا نه و خر تو عنبرین چرا	رخش تو را بر آخور سنگین روزگار
برداشته است بهر فرو داشت این نوا	بر پرده عدم زن زخمه ز بهر آنک
اینجا سجود سهو کن و در عدم قضا	در رکعت نخست گرت غفلتی برفت
اندیک درنماندت این کسوت از بها	گر حله حیات مطرز نگر ددت
در حال استخوانش بیرزد بدان بها	از پیل کم نه‌ای که چو مرگش فرا رسد

اشعار خاقانی اشعار سختی هستند، همچنین اشعار مولانا و سعدی، در دیوان هر شاعر به نامی که بگردید اشعار سنگین و دشواری خواهید یافت که خوندنشون شاید براتون مشکل باشه، برای همین باید بیشتر بخونید. باید انقدر شعر بخونید که وزن‌ها و آهنگ‌های مختلف شعر در ذهنتون ساده بشه؛ یعنی اگر بیت اول شعری از سعدی را به این صورت خوندید

از بر یار آمده‌ای مرحبا

ای نفس خرم باد صبا

بتونید ابیات بعدی رو در همین وزن به صورت روان بخونید؛ یعنی باید انقدر اوزان مختلف شعر رو خونده باشید و براتون تکرار شده باشه که از بیت ابتدایی یک شعر بتوانید وزنش رو درک کنید.

ای نفس خرم باد صبا	از بر یار آمده‌ای مرحبا
قافله شب چه شنیدی ز صبح	مرغ سلیمان چه خبر از سبا
بر سر خشمست هنوز آن حریف	یا سخنی می‌رود اندر رضا
از در صلح آمده‌ای یا خلاف	با قدم خوف روم یا رجا
بار دگر گر به سر کوی دوست	بگذری ای پیک نسیم صبا
گو رمقی بیش نماند از ضعیف	چند کند صورت بی‌جان بقا
آن‌همه دلداری و پیمان و عهد	نیک نکردی که نکردی وفا
لیکن اگر دور وصالی بود	صلح فراموش کند ماجرا
تا به گریبان نرسد دست مرگ	دست ز دامن نکنیمت رها

وقتی به اندازه کافی مطالعه شعر داشته باشید، ناخودآگاه موقع سرودن شعر وزن رو تا حد بسیار زیادی رعایت خواهید کرد و بعد از آنکه شعری سرودید خیلی راحتتر می‌تونید شعرتون رو برای رفع ایرادهای احتمالی بررسی کنید.

شور و شوق شاعری

شعر گفتن مقوله‌ای دلی و حسیست، جدا از اینکه باید قواعد و اصول شعر گفتن را یاد بگیرید، باید حس و حال و شور و شوق شاعری نیز در شما وجود داشته باشد. منظور از اشتیاق شاعری به‌هیچ‌وجه طبع روان نیست. طبع روان تا حدی ذاتیه اما اکتساب و مطالعه تأثیر زیادی بر روان شعر گفتن دارد.

فارغ از اینکه چقدر می‌تونید اصول رو رعایت کنید، اگر این توانایی رو دارید که افکارتون رو به صورتی آهنگین و موزون بنویسید و وقتی نوشته خودتون رو می‌خونید از لذت ببرید، اشتیاق شاعری دارید. شاعری که از شعرهای خودش لذت می‌بره و پس از نوشتن بیت پایانی بارها و بارها شعری که سروده رو می‌خونه و احساساتش برانگیخته میشه میتونه با یادگیری اصولی پیچیده و درعین حال ساده، تبدیل به شاعری خوش‌سخن بشه.

پس اگر حس و حالی که تعریف کردم رو دارید و اشعاری غیر اصولی می‌نویسید که از شون لذت می‌برید، هیچ نگران نباشید. با مطالعه و یادگیری چند ترفند و قاعده، همچنین با تلاش و پشتکار به اون چیزی که باید باشید نزدیک خواهید شد. مطمئناً اگر این کتاب را تهیه کردید و در حال مطالعه‌اش هستید تا حدی شور و شوق شاعری را در خودتان دیدید.